

Miodrag Dabižić

ZAŠTITA SPOMENIKA

U Starom jezgru Zemuna, isto se može reći i za Beograd, vlasnici stanova i zakupci lokala na zakonom zaštićenim zgradama postavljaju firme, često i po dve-tri, a da pri tome ne vode računa o dimenzijama, mestu i boji, što je naročito upadljivo na zgradama čija prizemlja imaju više poslovnih prostorija. Ista primedba odnosi se se i na klima-uređaje koje korisnici instaliraju na fasadama prema svojim zamislima i (ne)ukusu, bez ikakvog reda i simetrije, pa i nestručnog postavljanja. Vrlo često firme i uređaji pokrivaju dekorativnu plastiku (detalj, pilaster, međuspratni ili krovni venac).

Mogao bih pomenuti znatan broj parternih i spratnih zgrada sa fasadama koje su pomenutim radnjama opterećene, pa i devastirane. Među njima je jednospratnica u kojoj je 1789.g. rođen novinar, diplomata i državnik Dimitrije Davidović (+1838). Na pročelju je nekoliko firmi lokala u prizemlju. Reklamna obeležja novo otvorene pekare su nedozvoljenih dimenzija. Spratna kuća trgovca Gine Vulka sa spomen-pločom o carskoj poseti Zemunu (1817), koja je podignuta oko 1800. godine, takođe ima veliki broj firmi, od toga jedna je ogromna iznad cele radnje. Zastupljena je i jedna nepokretna nadstrešica, a u zgradi za dvorišni kompleks trgovine Zemunikum su, pored ostalog i zidne vitrine.

KUĆA SA SUNČANIM SATOM

Propust bi bio nepomenuti jednospratnicu sa sunčanim satom (stariji naziv je Kuća Kod zmije prema nazivu bivše radnje sa



Kuća sa sunčanim satom

cimerom u obliku zmije), koja je sagrađena 20-ih godina XIX veka i oblikovana u duhu klasicizma. Na njenom pročelju ističu se ugaoni erker s kupolom, timpanon s reljefnim lengerom (sombol brodarstva), plitka, elegantna plastika, balkon sa stilskom ogradom od kovanog gvožđa. Ako tome dodamo sunčani sat u visini prvog sprata, koji u sunčanim danima pokazuje mesno vreme, i koji zadržava pažnju građana i namernika sa strane, tada ne iznenađuje ocena stručnjaka da je ona jedna od dve-tri najreprezentativnijih građanskih kuća u starom delu nekad pograničnog grada.

Stilska zgrada ima i istorijski značaj. Ona podseća na grčko-cincarsku koloniju jer je vlasnik kuće bila trgovačka porodica Zikos. U njoj je poslednje godine života, sa suprugom Savkom, glavnim pobornikom ženskog pokreta kod Srba u Ugarskoj,

proveo književnik i političar dr Jovan Subotić (+Zemun 1886), javni radnik u vremenu Srpskog pokreta (1848-49) i ujedinjene omladine srpske.

Eto, na fasadi dužeg krila (Ul. Dubrovačka 2) značajne zgrade, čiji je eksterijer 2000. godine temeljito obnovljen, uključujući i rekonstrukciju sata, nalazi se osam reklamnih ploča (čak i radnje u zgradama br. 4 i 10!), jedna viseća firma, jedna koja se sastoji od velikih, pojedinačnih trodimenzionalnih limenih slova i jedna nepokretna plastična nadstrešica

(tenda) polulučnog oblika, koja zaklanja polovinu visine partera. I to nije sve: nekontrolisano se nalepljuju plakati i mali oglasi. U opisanom okruženju nalazi se i štitasta bronzana oznaka Zavoda za zaštitu spomenika kulture grada Beograda, koji obaveštava da je „ovaj spomenik kulture zaštićen zakonom“.

Namera ovog teksta je da se postojeći propisi i pravila poštuju i da ih regulativa opštine i grada sprovede. Ukoliko neki propisi nedostaju, treba ih doneti ili dopuniti.